

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1967 чылда

Январь

14

СУББОТА

№ 12 (6649)

Өртөө 2 көп.

Коммунистерниң чангыс ай эл-сеткили

ГОРЬБИП (СЭТА-ның туснай корреспондентизи). Январь 12-ге аэроавиапуту Кудатура ордузунга Горький областын партия активиниң эл-сеткили болуп эрткен.

СЭКП обкомунун бирги секретары К. Ф. Батушев кураалды ажыткан. СЭКП Т-ның Чингиз секретары Л. И. Брежнев «СЭКП Т-ның декабрь (1966 чыл) пленумунун түнөөдөрүнүн дугайында» илеткелди кылган болгаш чарушканын ачытты.

Кураалды киржикчилери СЭКП Т-ның Пленумунун шийитилерин чангыс эл-сеткил-биле тузулушту.

Кураал согулган соонда Л. И. Брежнев Горький областын партия, совет болгаш айма-ай организациларының улуручулары-биле учурашкан. Чая беш чыгыс областын улус айма-айының хөгжүдеринин, кураане планынын кууседринин, а ол ишкеш Совет эрге-чагырганын бежен чыгынын алдар кылдыр ачылыч чоннарнын алган социалист хулааларынин айттырларынын бедега чыгаалашкан. Л. И. Брежнев масаларынин шийте политиктиг ажалды ажалдыкларын, партиин улуручуларын дендеди белдеринин чутулазын оналдыр демдеген.

Хабаровскиге ужуражышкылар

ХАБАРОВСК. (СЭТА). Хабаровскиге чоруп СЭКП Т-ның Политбюоунун кенжигун, ССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң Дагказы А. И. Носыгин январь 12-де Амурда хоорай-биле танышкан. Хабаровскиге Муруенин универсалдык магазининге, аш-чөм бараанарының чамдык магазиндеринге ол барып, садгынын организацианын сонугуп, садг амылданчылары-биле беседа кылган.

А. И. Носыгин Амурунун эринде шайууген, Хабаровскиде эң улуг, В. И. Ленин атыг стадиону, Спорт ордунун, СЭКП-ның улуручулары-биле бир шери кеззин солдаттары, сермантылары болгаш офицерлери-биле ССР-ның Министрлер Чөвүлелиниң Дагказын ужуражышкыны чыгыр байдалга эрткен.

А. И. Носыгин ивез амыл-агынын, улустук хөргөлүк бараанарының, аны болгаш ыш ажалды кылдыр улутуруп, туугу материалдар улутуруунун болгаш Хабаровски крайының амынтыг казар байланынын делгелерин көргөн.

СОВЕТТЕРГЕ СОҢГУДАГА УТКУШТУР

РСФСР-ниң Дээди Сөвединге соңгулда таставынга көп соңгулдар депшидилгези

РСФСР-ниң Дээди Сөвединге соңгулда таставынга көп соңгулда комиссианын таставында депшидик. Челябинск металлургия заводун улут сталеарты Ф. С. Назаров улутурулу амылчылар, инженер-техниктиг ажалдары болгаш албан-хаакчылары комиссианын таставында депшидик.

Чуваш АССР-ниң Дээди Сөвединге «Самолет» көдө айма-айы артедийн колхозчулары колхозтуу даргазы Н. П. Петровту комиссианын таставында депшидик. Башкыр АССР-ниң Салават нефть-техниктиг комбинатының улут машинист К. А. Акуловту улут комбинатын амылчылары, инженер-техниктиг ажалдары болгаш албан-хаакчылары комиссианын таставында депшидик.

Чечен-Ингуш АССР-ниң Грозный районунун чинис-ногааның № 3 совхозунун амылчылары болгаш албан-хаакчылары болгаш айма-айы чинис-нога аэроавиаулу аэровокзалы Х. Б. Умахановту таставында комиссианын таставында депшидик.

РСФСР-ниң Эртемдер академиянын ордендерин болгаш ажалдары болгаш ССР-ниң Эртемдер академиянын ордендерин президентия академик Б. П. Константиновту Топ соңгулда депшидик.

Төлээлекчини депшиткен

1967 чылдын январь 13-те областтың профсоюздар Чөвүлелиниң Президиунун кураалы болуп эрткен. Амур РСФСР-ниң Дээди Сөвединге соңгулдар таставында Топ соңгулда комиссианын таставында депшидик.

БЕДИК ШАҢНАЛ-БИЛЕ

Пышкынаашкы, акшаландырышкы, уюм, улус айма-айының материал-техниктиг хандырылганын болгаш чеди чыл планынын оналдаларын кууседринге кураалдарын мобилизацияга талавы-биле чедишкенин амылчы дээш ССРЭ-ниң Дээди Сөвединиң Президиуму 1966 чылдын декабрь 31-де Чарлык органдарынын болгаш материал-техниктиг хандырылганын чей бөлүк ажалдарынын ССРЭ-ниң ордендерин болгаш медалдары-биле шаанна.

Оон иштинде Тыва АССР-ден:

Куш-ажылыч Кызыл тулук орден-биле Евгений Федорович Калужныйн—ССРЭ-ниң Курбанкызын Тыва республика контролдеринин эргелекчизин.

«Хундулдан дөмдө» орден-биле Василий Тойпаевич Кимини—Танды районунун сан килдининин кол бухгалтерин.

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СӨВЕДИНИҢ ОН БИРГИ СЕССИЯЗЫ

Сессиянын ажылынын дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Дуун Кызылга, куруенин хөгжүм-шин театрына, Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң бирги чыгышынын он бирги сессиясы болуп эрткен.

Даргалакчы — Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Даргазы, депутат Т. Ч. Норбу — илеткел кылдыр-биле Манлай комиссианын даргазы, депутат М. И. Шырыпка сөс берген. Республиканын Дээди Сөвединиң делдер кылдырткан болгаш унут чоруткан депутаттарынын орнуна согултурган депутаттарынын бузуурдил бииктерин ахнап көргөн түнөөдөрүнүн дугайын ол илеткэн.

«Малчын» колхозун хөгжүтүп, Барынын № 24 соңгулда округтун таламын согултурган Донган Мазымыевич Биче-оолдун, СЭКП-нин Барымын-Хемчик райкомунун бирги секретары, Лен-Теренинин № 36 соңгулда округтун таламын согултурган Тимаш Араптанович Стал-оолду, Төөн-Хемчик райкуускомун даргазы, Кировтун № 52 соңгулда округтун таламын согултурган Константин Манчирович Дилгиттиң Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң депутаттары болуп бүрүн эргелерин чүтүлүг деп санаарын Дээди Совет доктаакан.

Сессияга чыгаалашкы көөрү-биле дараанында айтырларынын киргизген:

1. 1967 чылда Тыва АССР-ниң улус айма-айынын хөгжүдеринин кураане планынын дугайы.
2. 1967 чылда Тыва АССР-ниң Куруане бөдөжденин дугайы болгаш 1965 чылда Тыва АССР-ниң Куруане бөдөжденин кууседринин дугайы.
3. Совет эрге-чагырганын 50 чылынга төлөтүг ужуражык таламын согултурган хулааларынын Танды районда болгаш Кызыл хоорайда канчаар куусетинин турарынын дугайы.

4. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыктарын башкаары.

Сессиянын дун айтырларынын чангыс үн-биле хулаан алган.

Сессия дун чурумунун бирги айтырарын көөрүнчө киргизкен. Ол айтырарын таламын илеткел кылдыр-биле республиканын Курялынын даргазы, депутат А. М. Арпаңмайга сөс берген.

Оон соонда «1967 чылда Тыва АССР-ниң Куруане бөдөжденин дугайы болгаш 1965 чылда Тыва АССР-ниң Куруане бөдөжденин кууседринин дугайында» илеткел кылдыр-биле Тыва АССР-ниң сан министри, депутат А. И. Неплюнова сөс берген.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Бюджет комиссиянын адевичи илеткелди депутат Б. И. Булагачев кылган.

Совет эрге-чагырганын 50 чылынга төлөтүг ужуражык таламын согултурган хулааларынын Кызыл хоорайда болгаш Танды районда канчаар куусетинин турарынын дугайында ол куусомнарнын даргалары С. Х. Красный биле Ш. П. Нуулар олар илеткелдер кылган.

СЭКП Тогуз районунун бирги секретары депутат Н. С. Бойду, республиканын көдө айма-айы министри В. Е. Сарков, Бий-Хем районунун «Халык» колхозунун хөгжүтүп депутат Маады Доржу, республиканын социал хандырылга министри депутат А. Б. Давза, Тыва бир бөлүгүнүн улутурукчузу, Тыва АССР-ниң улустун артисти депутат В. Б. Осман-оол, Тыва аэроавиаулу начальниги В. И. Антышев, СЭКП Улут-Хем райкомунун бирги секретары депутат С. С. Буяны, олар илеткелдеринин болгаш организациларынын республика

чөвүлелиниң даргазы Н. К. Багди, Тес-Хем райкуускомунун даргазы С. М. Байыр-оол, Кызыл хоорайда элчи депутат А. И. Манункинов, «Шепкөөр» совхозун хөгжүтүп бригадирин депутат Нуулар Начын, Тыва республиканын башкаар чонунин депутат Ю. С. Натков, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң даргазынын бирги оралкычы депутат Н. И. Носов, СЭКП Тыва обкомунун бирги секретары, депутат С. И. Тока болгаш өскөлдөр-дээ сессияга санаа берген.

Илеткелдерин болгаш адевичи илеткелди чыгаалашкы көргөнгө соонда сессия 1967 чылда Тыва АССР-ниң улус айма-айынын хөгжүдеринин кураане планынын дугайында Хөйлууну болгаш 1967 чылда республиканын Куруане бөдөжденин дугайында Хөйлууну чангыс үн-биле хулаан алган. 1965 чылда республиканын Куруане бөдөжденин кууседринин дугайында өтүтүлү болгашкан доктаалды хулаан алган.

Октябрын социалист Улут Революциянын 50 чылды оюнга төлөтүг ужуражык таламын согултурган төлөөдөрүн доктаалды сессияга хулаан алган.

Сессиялар арасындагы үлө хулаан алдыган Чарлыктарын болгашар организацины, база Тыва АССР-ниң куруане эрге-чагырганынын органарынын болгаш куруане эргелеринин организацинын дугайында Хөйлууну немелде дугайында Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Секретары депутат И. И. Дигди илеткел кылган. Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң Президиумунун Чарлыктарын, а ол ишкеш республиканын куруане эрге-чагырганынын органарынын болгаш куруане эргелеринин органарынын дугайында Хөйлууну немелде дугайында Чарлыктар депутаттар чангыс үн-биле башкаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң бирги чыгышынын он бирги сессиясы оон-биле бөлүгүн ажылдык дооскан.

1967 чылда Тыва АССР-ниң улус амыл-агынын хөгжүдеринин кураане планынын дугайында

Республиканың Курялынын даргазы, депутат эш А. М. АРПАҢМАЙНЫҢ илеткелинден

Дээди Советтин амыл сессиясы кайтамчыгы үдө эрип турары деп, А. М. Арпаңмай чыгаалашкан. — Совет улус Совет эрге-чагырганын улут байырдалдык бежени чыгышчы киришкен, коммунизм тургузушкуну орун-биле биетин Төрөн чуртувунун чыга улус базамын демдеген СЭКП-ниң XXIII съездинин шийитилерин чедишкенин боттандырып турар-дыр.

Продукциянын иштинин чыгышчылыгын чыл программанын республиканын улутуру 104,6 хуу кылдыр боттандырган. Чыл планында амыл 4355 мун каловат-лик электр энергияны ажалдык үндүргөн. 19,4 мун тонна хөмүр дамы каскан. 7,7 мун кубометр дилген материалды, 11,4 мун эжеп кидис болгаш амыл иштинин бүдүрүп үндүргөн. 53 мун тонна калбаса, 1800 тонна хөмүр болгаш хөмүр-булга кылдырып үндүргөн. «Тыва аг-дугу» комбинатынын, гидроагрегатынын, «Кызыл-Хаван» шахтанын, алыг заводун, автоаэропортко заводун болгаш өскө-дээ бүдүрүлгелерин колхозчулары экономиктиг бедик көрүдүлгелерин чедиш алган.

Ишчелажок туугу туубузуун бүдүрүшүн, төлөтүлүг сөөртү аларынын, металл, далаанын, суксуна ажар чүдүлгелер болгаш чангыс суг продукциянын бүдүрүп талавы-биле оналдалар куусетинизин. «Тыва туугу» трезинин бүтү бүдүрүлгелери (даргазы эш Гаврилов), туугу материалды улутуруунун эргелди, алыг тынчынын участогу (даргазы эш Тынчынко), пиво заводу (директору эш Ананин), Сарыг-Септин, Бай-Хаактын, Шугрум-тын амылдар хандырылганын комбинаттары чыл оналдаларын куусетинизин.

Улус амыл-агынын чедишкенин транспорттун, харьлаанын участогу чөк амылдан болгаш оруктарын байдалында далаа хамаркыр. Чыгыс сарьылаанын өзүлден улут амыл-агы, авто-транспорт сөөртүлгө планын куусетинизин.

Оон кол чыгаанын чыгыс паратынын, алыггысы Кызыл-Мажалык АТА-сында болгаш бирги АТА-да паратарын техника таламын-биле белем турар чоруну чыгыс коэффициенти болуп турар. Пассажир транспортун амылдан четишкер амылдар улут. Көдө чөдөрде чыгышчыларга солунарын, жүрүлгелерин ууктелишкенин чедиш турар, чамдык куусомнар (Чөөн-Хемчик болгаш Танды) хамарышкан оруктарын экишкелер дугайында шөөлүг сатып салбыр турар.

Көдө амыл-агынын амыл-ишчилери тараа культураларынын эки дугуун өстүрүп, иштинин маалым-ын продукттуг чоруну бедиктеген. План баугаар 60 мун тоннанын ор-

дуна, Төрөн чуртун шыгамарында олар 137 мун тонна тараанын улус, куруане суг болгаш дук сазарынын чыл планынын куусетинизин. Ол чедишкенин колхозтарынын болгаш соххозтарынын экономикалык далаа быгылаан. Көдө амыл-агынын продукциянын бүдүрүп чорукту көвүлдеринин бүтү кураалдарынын болгаш аргаларын улус долу ажалдык турган, дыка хөй муракчылар эки көрүдүлгелери чедиш алган.

Эрткен чыгыс туугу организациларынын «Тыва туугу» трези, «Коммунист» септеле-туугу эргеледи багай ажалдан чонгарып республиканын амылчын болгаш план-баугаар далаа хөй чуртталга бажымын, иштинин билиг школаларынын бажымынын, школа назмын четишкенин болгаш культура албан чөдөрлеринин, эмергелеринин, коммунал бүдүрүлгелеринин бажымынын чедиш бербизин.

Республикада дыка хөй объектилерин чыл-чала-биле туугу турар, ол чорук чуртунин акша-көдөрлерин аныг чыгырарында хөдөргөн турар. Кызылда далаа тырттырар комбинаты «Тыва туугу» трези 13 чыл дугаында туугу келген, мынчага Тывадагы таранын үндүр сөөртүгө болгаш сөөртүгү далганын, сөөртүгү кылыгынын, курааларын биетин республиканын сөөртүгү алыгында чыл боту 500 мун чыгыс рубльди чыгырган турар-дыр.

Коммунист партия биле Совет чыгыс совет улустун амылдары дендеди болгаш материалдык чагай байдалын бедик дугайында үрүлдүг сатып салын, амылдар хандырылганын, чуртталга туугун, салыгын, медицина хандырылганын калбарып, хөгжүдөр дугайында шийитилгил хөмөкчелерин аң турар болгаш. Республиканын чонунун акша оруктары чыл дугаында 8,5 хуу өскөн, сүтү, эшти, пастерин, трикотаж болгаш заараналга кылдыгынын, амылдар колхозчыларын, хөп чуур машиналарын магазиндерге сатылган турары көвүлдөзүн.

Амылдар хандырылганында чедишкенин база бар. Идикти сөдөп, келти дамкитин арга-биле аргылап болгаш бүдүп бөри, иштин аргылап чыгыр чөдөргөлү, ачы-дууза чөдөрлеринин мынды хөдөрлеринин талавы-биле оналдалар куусетинизин. Коммунал бүдүрүлгелеринин чонун хандырып элден экижизин.

Беш чылдын иштинин чыгында биетин республиканын экономикалык хөгжүдөр болгаш амылчын чоннарнын чагай байдалын бедик талавы-биле бурунгар чыга улус базамын кылдыр деп, илеткелди чыгаалашкан. Бүдүрүлгелерге үлөтүп продукциянын хөмөкчөлү 6,6 хуу өскөн болгаш 33,5 миллион рубль болуп, «Тыва аг-дугу» болгаш «Тыва кобалы» комбинаттарынын туугуларын, Абаза — Ак-Довурак туугуларынын автоурууун болгаш электри дамчы-

Улус амыл-агынын хөгжүлгелеринин техника капитал туугунун программанын кууседринин иштинин хөмөкчөлүгү дыка хамаркыр. 1967 чылда республиканын улус амыл-агынын 38 миллион рубль салып кирген, бүтү металлдарынын (аг-дугунын), өлөтү металдарын улутурун, эш-сүт үлөтүлгелерин бүдүрүлгелери болгаш өскө-дээ азырал улуту-биле хөгжүтүп, шоугу чөдөр-чөөр сөөртүгүн 1280 өвөрүлгөн чөдөрүлгөн школаларын, школа назмын четишкенин тургаларын 280 олуттуг албан чөдөрлөрүн, 120 оруктуг омонтег чөдөрлөрүн, культуранын 300 олуттуг албан чөдөрлөрүн, 348 чуртчаларын 5 чурт бажынын, 548 квартираларын болгаш өскө-дээ азырал хөй объектилерин ажалдык кирген.

1967 чылда амылчыларын болгаш албан-хаакчыларын амыл ажалдыгынын иштинин амылчыларын колхозчуларын алыр акша болгаш натуралдык орукталары чыгышы чөк өзөр, хөдөргөлдүн иштинин фондустарын амыл көвүлдөзүн. Оон-биле калып куруане колхозчуларын санынын үрүмөтүн сандык бааран сарылыгын көвүлдөзүн. 100 миллион рубль чөдөр, 116 киле амылдар чөдөр 15 магазиндерин, 326 олуттуг 5 столанын, титур, ажалдык кирген, чыгышын металлдарын хандырып өвөрүш, чонун культура-амылдар хандырылганын улус ийди калбарып көрүп турар.

1967 чылдын январь чуртталга туугун улус ийди калбарып көрүп турар. Акшаландырышкынын бүтүлгө аргаларын ажалдык турган, иштин шөлү 64435 дөргөл-

ЧУРУКТА: Тыва АССР-ниң Дээди Сөвединиң сессиясынын хурал залында. С. Феоктистовтун фотогу.

1967 чылда Тыва АССР-ниң Күрүне бюджетиниң болгаш 1965 чылда Күрүне бюджетиниң күсөлдөзүнүң дугайында

Республиканың саң министри, депутат эш А. И. КАПЛУНОВТУҢ илеткелден

Тываның ажылгы чоннары Совет Эвилелиниң бугу улустары-биле бир дөмөй, Улуг Октябрының 50 чылы коммунисттик тургузушкунга чыа-чаа чедиишкиннер-биле уткурун күөп, байырлал мурунуң социалисттик чарымын улам калбартып турар.

Бюджеттин орусалыг кезин чедиишкинниң күсөлдөзүнүң херекселдер кооперациянын ажыл дика хамарылыгы. Салыг четкизи-нин ажылында чамдык чедиишкин-нер туражок, күрүне болгаш кооператив садымның хөгжүдөзүнүн деңгели оларга салдынын турар негделдерден дыка хожуулап турар. Херекселдериниң 22 ниитилелдеринден тогу бараан саарылганын планын күсөлдөзүн, сандыг ажыл-чорудулазынын, ниитиниң чөмөңнелериниң болгаш хрөб бижырач черлериниң талазы-биле эриңде чарыгдаларын ажыг чарыгдар чоруту болдурган. Магазинерин болган чок-ла үр үнерин дургузуна каапкан турар, баазаларга илдерик чыктылар барааннар оларга бо-ла түзүктел берген тургузар, оорлал, самчылаар, дудалар чоруктар чертеди, мындыг чүдөк-бузар чүтүлөр ам-ава бар болуп турар.

Эртен чылын советтарын ийи тургузуунга ажыл-агый-сан ажыл-чорудулазын чамдык чедиишкин-нер чедип алдыган, мычалзажок оларын чамдыктары бюджет мурунунга хулаагелерин күсөлдөзүн шалаан. «Улуг-Аа» болгаш «Иде-Кем» советтар саң-төөнү сагылаа-чүрүмү келерге үрөп, ажыл-агый өвөс болгаш төгөчлөр чоруктуң фактыларын болдурган.

Ажылчы чонунуң амдырал хандыр-ылганын экижидер соруга-биле бистин республикамыска материал-техниктиң дыка улуг дууламчыын көргүскөн. Амдырал хандыр-ылганын комбинаттарын четкизи калбарган, чыгыс бугулар кижилерин иди-хезин даярлап болгаш септен бээр, химиктиң аргылашкын болгаш бугушкуну, амдырал ма-шиналарын болгаш приборларын септер талазы-биле азы-бүрү өн-мөстөккалар амырттыган бол-гон ажылдап турар. Чонунуң кыж-сагына онааштыр амдыралдың ачы-дуузын чедирериниң кемээли улугаан. Мычалзажок амдырал хандыр-ылганын бугушкуну чонунуң өзү турар херекселдерини дүштүр ам-ава мынган ажаадап шыдавай турарын айтыр журуту. Мыалгыс Бай-Хаак, Эркин, Шуурмак болгаш Шагаан-Арыг комбинат-тарында ажыл багай организастаттын-ган, а Кызыл хоорайның амдырал комбинаты чонунуң чыгыларын кү-сөлдөзүнүң үезинде болган чок-ла-урей мылымшыкчыларын болдур-турар, өнч уламдыдан дыка хөй чарыкчылар белеткеттинген кылыларын сандыг алырындыан ойталап турар.

Эртен чылын коммунал бугушкунуң боттарынын ажылын азын экижиткен, оларын планын кара-жы 35 муң рубль түгө эвезелген, Кызыл хоорайда чунар бажынар-ын, аалчылар бажынарнын, хеп чүрү черин чонга ачы-дуза чедире-риниң планын күсөлдөзүн. Мы-чанмыс чамдык коммунал бугушкунуң херекселери ам-ава бөдик болушкан. Мынзыг чорук коммунал бугушкунуң херекселери ам-ава бөдик болушкан. Мынзыг чорук коммунал бугушкунуң херекселери ам-ава бөдик болушкан. Мынзыг чорук коммунал бугушкунуң херекселери ам-ава бөдик болушкан.

Улуг Октябрының 50 чылынга Төлөптүг ужуражыр дээш

Кызыл хооркүүсомкунуң даргазы эш С. Х. КРАСНЫЙНЫҢ болгаш Таңды райкүүсомкунуң даргазы Ш. П. КУУЛААРНЫҢ илеткелдеринден

Бистин төрөкүн чуртувус кай-гамчыкты ийи болушкунуң уткуш-тур бар чыдар—деп, эш Красный чу-гаалаан. —Бо чылын Октябрь рево-люциянын 50 чылы ою болуп, а 1970 чылда, беш чылын сөөлү чылында, бистин чуртувус улуг баш-кы болгаш башчыны Владимир Ильич Ленинниң төрүттүгүн хуу-вен бээр чус чылы байырлап дем-дегээр болгай.

Улетур бугушкунуң херекселери, транспорт болгаш туугу организаста-ларынын, коммунал хандыр-ылганынын, чырыдышкынын коллектив-лери, культураның болгаш калык камгаланын амыдакчылар, а өн-мөстөк хоорай зоназын совок-тарын, колхозтарын амыдакчы-чылар Улуг Октябрыны улуг байыр-лаш чылынга төлөптүг ужуражыр дээш 1966 чылдың эвезинде бугу улустуң социалисттик чарымынга кирген.

СЭКП ТК-ның доктаалын номчааш...

1966 чылда чедип алган күш-ажылчы чедиишкиннерин быжыгала-шкан. Совет эрге-чагырганын 50 чылынга уткуштур, төрүүр 100 хойдан-на 100 хураганна, хөй бугушкундан 2,2 гү дүнтү алырын хүлэзген, Социалисттик күш-ажылчы Маадыры Монгуш Допур-олович Чола уурткан хөйжү бригаданың малчынардында малдың кымын ажаалганын улам эки-жидер хемчеглер алдыган. «Чыраа-Бажы» совхозтуң бо хөйжү бригада-зының иоданарында хойларның хураганнашыкын үргүлчүлөп турар. Бригаданың турлаг бугушкундан оолдан хойларның хураганнары менди. Амгы үедө төрөз 520 хойдан 542 хураганна сагыш салышкынын ажаалгада доругуп турар.

ЧОН ТАНЫЖЫП, ДЕТКИП ТУРАП

Партияның Топ Комитетиниң Ок-тябрының бежен чыл оюнга уткуш-тур белеткез дугайында доктаалын калбаа-биле таныжып, ажылчы чон иш-биле деткип турар. Таңды районунуң партия организаста-зының хөй салыг агитаторлары пропагандагерлер, актив бо хүтнер-де фермаларга, хөйжүларга барып, Топ Комитеттин январь 4-те хүдээн алган доктаалын, калбаа-биле та-ныжтырып турар. Таңды районунуң ажыл-агыйларын ийги беш чылда мад, чер ажыл-а-мын продукциянын бугушкунуң моон мурунда-ла тодарткан турган. Район тараанын ниити чымда-зы 80900 тоннага, ээт бугушкунуң 2971 тоннага, дүктү—236, сүтү—8491 тоннага чедир деп шиптир-илген турган. Оч мынкан, саар ишек-тер район ортуула-биле 1400 кг сүтү, саар алыры, бир хойдан 2 кг 500 грамм дүктү кыргызын, чус баш төрүүр малдан 50 хураганна, 85 бышанын камгалал алыры айыт-кан турган. Мычалга ажылчы чон-унуң күш-ажылчы кодуруушкунуң, ажыл-агыйларын бар аргаларын санап көргөш, СЭКП ТК-ның чаа доктаалына дүштүр социалисттик хулаагелер чвартылар апарар деп, партия райкомунуң секретары эш Хирит-оол биске дыңдаган.

Белеткелдер эгелээ

Агитпунтуларын дөрир, агитаторларын чет-кештерип, ылаңгы оларның соңгучулар дө-дөзын шын тургузарына киришкенин моон мурунда чылдарга тургандан бөдик денгелек организастаар талазы-биле кындыг ажылдары кылмырын аңда тодартканы-биле чугаалашкан. Социалисттик чарыштын талазы-биле ажылдык кол уганышкыны Совет эрге-чагырганын 50 чыл оюнга белеткеп, ылаңгы аңда белетке-нип дугайында СЭКП ТК-ның чоонга чаа улау-руг доктаалын чонунуң ортузунга ханызы-биле тамшытыр амдыл калбартырыне улаган-турар ужурулуг дээрин аңда дугуржуп алган.

АВТОМАШИНАЛАРНЫ ЧӨП АЖЫГЛААР

Бистин республикада транспорт кол черин ээлеп турар. Транспорт организаста-лары, бугушкунуң херекселери болгаш калык амыдакчы чык бугушкуну күрү-нен азы-бүрү мараш-нын автомашиналарын ап турар. Бир өвөс ол машиналарын амыдакчы эзу-биле шын ажылаар болза, респу-бликаның транспорт херекселерин бүрүн хандыр-ылганын канчал-даа чет-чир. Мычалза-да бисте ав-томашиналарын амыдакчы эзу-биле амыдак-чыларын турарында азы-бүрү сөөртүлгелер саадал, улус амыдакчыларын планын сорудуларын күсөлдөзүн-де шалтыктап турар. Машиналар септелге үе-зинде, үрелишкениге таварышканда анаа ту-рарындан алгыда, аны-бүрү бугушкунуң херек-селери чүдүрер, дүжүр ажылдарын шак-шагы-биле, хонук-хонук-биле саадалды турарында анаа туруп бөри көчүт-лөй. Бо талазы-биле зо-

УЛУСЧУ КОНТРОЛЬ КОМИТЕДИНДЕ

Ол комбинаттың бугушкунуң анаа ту-рушкуну 4264 машина-шак болган. «Тыва-ту-дуг» трест, тараа про-дуктуларын сайгарыла баазын, «Мал сепири-тир» трестин амыдак-чылар, ылаңгы оон «Сукпак» совхозу болгаш еске-даа черлер ма-шиналарга чүдүрер, дү-жүрер ажылды кончүт саадалын, күрүнеге улуг когаралды чедирип ту-рарлар. Сайгарыла баа-зынга келген машина-ның чүтүгүн кончүр дү-жүрбей туртулаан. Машиналарын анаа тургушкуну дөш чүкү хулаап алыкчыларын оонаган штрафтын түнү 23 муң рубль ажып ту-рар. Штраф төлөзүлгө ойталаан, чамдык чер-лер, чижээ, «Тыва ту-дуг» трест, оон эрге-ледери, «Тыва даг-дуг» комбинат, «Мал сепири-тир» трест, тараа-продуктуларын сайга-рыла баазын, чолалачы-лар негел тургушкуну, чүкү сөөрткен машина-ларын келгенге бол-гаш оон үчүп чорутка-

Юбилейлик чылдың часкы тарылгазынга белеткел талазы-биле улуг дууламчынын тараажыларга үрезин-контроль лабораториялар көргүзүп турар. ЧУРУКТА: Новосибирск район үрезин-контроль лабораториянын эргекчизи В. Кокорина (оң талазында) биле техник-лаборант В. Треубова үрезиннерниң үнүүчелин хынал тур.

СЭТА-ның фотохроникасы.

РСФСР-ниң Дээди Советинге, Тыва АССР-ниң Дээди Советинге болгаш чер-чер Советтеринге сонгудалар бо чылдың март 12-де болуп болгай. Бугу улустуң байырлары—ол хүнге Чөв-Хемчин районунуң амдылчы чону белеткенин эгел-бөргөн. Бо чылдың январь 10-да районунуң ажыл-агыйларын партия организастаарынын сепи-ретарларын бо айтыр талазы-биле хурал-семинарын партия райком эрттирген. Бо сон-гудалар-биле база Тыва АССР-ниң район (хоорай) улус судатарынын улус төлөөкчилериниң сонгуудазы-биле холбаштыр масса-политиктин амдыл, бугу улустуң байырлары— сонгууда хүнүн төлөптүг ужуру талазы-биле социалисттик чарышты улам калбартыр дугайында айтырыгын өл семинар-хуралга чугааламып көргөн.

ХАНЫЗЫ-БИЛЕ ТАНЫШПЫШААН

ССРЭ-нин улус ажил-агыйын хөгжүдүрүнүн 1967 чылда куруне планы болгон Куруне бөдөлдүгүн дугайында ССРЭ-нин Дээдү Советинин сессиясынын материалдарын чоңга таныштырар талазы-биле районда 1080 агитаторлар болгон пропагандалыстар таныштыла ажилын бо хунге чедир 17 сууларга болгон 140 колдандала малчынарнын аалдарына чоруткан.

Сессия материалдарын таныштырар талазы-биле колхозтар, совхозтарда партиялар, партия өгө органдары агитаторларын, лекторларын тус-тус участоктарга барып ажилдаар кылдыр хуваалданып кылгаш аткарган. Ол шыкшаа хураада 17 кезек черге организациялар айы-биле таныштырыла ажил чоруткан. Ирак ордарда малчынарга сессия материалдарын таныштырары-биле тускай үнүшкүннери организациялар турар.

Таныштырыла ажилын организациялар чорудар талазы-биле Партиянын ХХII сессиянын аттыг колхозтук партия организацияларын ажилдаан, малчынарже үнүшкүн кылмыр-биле бир бригадалы тургускан.

Сессия материалдарын таныштырар ажилды «Чыраа-Бажи» совхозто партия комитетинин (секретары эш Комбукай) база эки организациялар турар. Ол совхозтук Шык-Бажи сүт-баран фермазынын саанычылары 11 айлар дургусуна 1 инвентен-не 1714 литр сүтү саап алганар. Октябрьини социалистик Улуг революциянын 50 чыл өнгө болгон В. И. Лениннин төртүтүгүн хуандын бээр 100 чыл болурунга уткуштур саанычылар белгилең хуваалданып алганар. Монгуш Онуи, Монгуш Бш-ку-Саар олар 2300 литр сүтү саарын, а Таан Кара-сал, Куисвалда Хомушук олар—2500 литрин саарын хуваалданып. Социалистик Күш-ажылыг Маалдыр Чола Монгуш сессиянын материалдары чоңуң амьдылар бойлынын улам ажилдеринче улагалыгына сеткилданып, төгүтүг 50 чылга уткуштур 100 баш төрүүр хойдан 100 хураганын, 1 баш хойдан 3,5 кг дукту алырын хуваалган.

Ол шыкшаа райо ажилдакчылары 1967 чылда алган социалистик хуваалданып Совет эрге-чагырганың 50 чылга уткуштур куудедирин хуваалданып, Чонун ашка орулаларын өздүдө-биле дүштүрү курине болгон кооператив салымын үрметтең-садар бараан саарылгазын хемчээлин 119,8 миллиард түңге көрүп турары көчүт-ла өңдүр-ле, райо ажилдакчымы Клавдия Михайловна Булгакова өөрүн гаалаан.

ССРЭ-нин Дээдү Советинин сессиянын материалдарын таныштырары. 1967 чылда улус ажил-агыйын хөгжүдүрүнүн куруне планын боттандырынынга холбоштор белгилең хуваалданып алыры Ленин аттыг колхозтук колхозчуларын ортузуна калбарган. Кызыл-Чыраа сүт-баран фермазынын саанычылары, калдарчылары сессиянын материалдарын таныштып чуталашкан.

— Бистин улуг Төрөөн чүртүвүстү тулу ажил-агыйын хөгжүдүрүнүн планын фермазын калдарчылары, саанычылары сеткилденген хамымындал дөткүн, ол улуг плавага сорук кирип, өөрүшкүвүстү илердин тур бис. Ол планын өсө бургузу, чыраага буртуу совет кижинин материалдык чаалаг чорун өстүрериче улаган. Бистин саанычылар, калдарчылар коллективин ол планын тодаргай болгон чутуа чокка күөсеттинер чутула хемчег деп санап турар. Эрткен чымын сүт бадурдери-биле алган хуваалдыстын бир ай бургунаар 119 тоннага күөсет, пландан ажыр 28 тоннаын бадурдуруп. Ол болза саар инек бургузуге олаштыр 1400 кг сүтү өң бир айларда саганымыс-тыр. Чедикшичиности быжыглавышаан, Улуг Октябрьиниң 50 чыл өнгө,

тодаргайлаарга, 1967 чылдын ноябры 6-га чедир 137,2 тонна сүтү бадурдери коллектив хуваалды бис. Хуваалды—ажылың өгөсү, а боттандырынынга организациястыг, демкиг күш негеттинер деп чүвени билдир бис. Сааныч буртуу база белгилең хуваалдыг. Мен быжыглаан болуң инектеринин бирээдинден-не 1600 кг сүт саар мен—деп, үгөтчик-саанлы Ондар Семениза чуталашкан.

Сааныч кыстар Ю. Ондар биле В. Ондар база савалдаш, эш Семенизанын чутуазын шызыдың багыткааш. 1967 чылда бир инектен-не 1500 кг сүтү саап алырын хуваалданып.

Колхозтук № 4 болгон № 2 хойжу бригадаларын малчынармы 1967 чылда бистин чүртүвүстү тулу ажил-агыйын хөгжүдүрүнүн куруне планын дугайында плеткеди болгон сессиянын өскө-даа материалдарын хайныккан өөрүшкүлүгү сеткилданып таныжып, боттарынын сорулгаларын салып турар.

Коммунист Тудуш Осур баштаан № 4 хойжу бригадалың кижигүнери Дүвүрөгө чыгылаш, сессиянын шиттирлерин чангыс өсеткилданып дөткүвишаан, беш чылдын ийги чымындал эртеледи ажил-агыйын улам сайырадыр дөш аралдарын чуталашкан, белгилең хуваалданып алганар.

Монгуш Долума өсө алгаш, мында дөш:

— Дээдү Советтин сессиянын шиттирлерин дөшөгө, 1967 чылда совет улустун бадурер улу үгөсүнүн чырыктыгы планы-дыр. Ол план күш-ажылыч холдарын шындаптары улам дымдарын негеп турар. Коммунист партия биле Совет чазак күш-ажылың бөдүң

кижилери дөш сагыш салып турарын херечини планда чырагайлар, сөстөр ол-дур. Ынчалгаш хойжулар бистер Совет эрге-чагырганың 50 чыл өнгө күш-ажылыч сөңүсү кылдыр хуваалдыгын ботамчалыг алып ужураг бис. Мен колдан хомж-ка эки ажалганы хандырышаан, төртүр 100 хойдан-на 100 хураганын, бир хойдан 2,4 кг дукту алып дөш ажилдаар, ону мыап-ла күөсеттир мен.

Шак индыг өөрүшкүлүгү сөстөр, бадымкалыг планын хойжу бургузугу чуталарында илерөөн. Бригада төртүр 100 хойдан 98 хураганын, бир хойдан-на 2,5 кг дукту алырын шиттирлөөн. Хойжу буртуу белгилең хуваалдыгын алган. Ылалгыт Сат Бегиз 100 хойдан 98 хураганын, бир хойдан 2,8 кг дукту. Тулуш Осур—100 хураганын, 2,5 кг дукту алырын шиттирлөөн. Баян-Талаа № 2 бригада 100 хойдан 95 хураганын, хой бургузудын 2,2 кг дук алырын хуваалдыгын айткан. Ол бригадада Монгуш Досуманын бо чымы күш-ажылыч чедикши—100 хойдан-на 109 хураганын, бир хойдан 2,4 кг дук алганын быжыглавышаан, 100 хойга олаштыр 100 хураганын, 2,5 кг дукту хой бургузудан алып дөш сөзүн берген.

Районнуң ажил-ишчилери сессиянын материалдарын таныштырыш, Октябрьиниң социалистик Улуг революциянын төгүтүг 50 чыл өнгө уткуштур социалистик чырышты калбартын, алган хуваалдыгын боттандыры дөш ажилдап турарлар.

Н. МОНГУШ,
СЭП Чөөн-Хемчик районуна
пропаганда болгон агитация
килдинин эргелекчиси.

ТАДЖИК ССР. Пуллаштинек кашпада Нурек ГЭС-тиң 317 метр бедик плотинаын кылып эгелөөн. Плотинанын үстү талазында сүтүү бооп эгелөөн. Шапкин Вахитын суу он ийн талак эриктиргенге чедир дулаан уузу чалды баштай күчүзүг чымылдырышкын дулаан-биле чоруткан. Ам күчүзүг он-он уузу машиналар чалды бедидип, мынар даш, сайыт тоут турар. Ук чалга тус черин бұдуң чартык миллиондон эвөөс өвөөс материалдарын төгөр. Чартык чыл эрттерге, чалдың бедик 80 метр чедө бээр.

ЧУРУКТА: ГЭС тудуунуң үстү талазында чалда ажил чоруп тур.

Н. СОФИННИҢ ФОТОУ.
СЭТА-нын фотохроникасы.

КӨДӨ ТУДУГ.

ТУДУГЖУЛАР ЗВЕНОЗУНДА

Эйла-Хем мал ордардырынга таарымчалыг орак. Ында «Күш-ажылың хостуу көдө ажил-агый артелиниң 19 кодам шээр мам кымыл турар. Малчынарның чуртала бажыңнармы, мал калкаларын тудар, сөтөр тудузжу звенону хоочун колхозчу Кыргыз Херелович Оолак 1959 чылдан бээр үдүртүп келең.

Тудузжу звенонун кижилери малчынарның чурттоар орак-савазын экижидер талазы-биле биче эвөөс ажилдарын кымыл чоруткан. Улуг Октябрьиниң 50 чыл өнгө кирип тура, олар эрткен чылда бадурер ажилдарын түңкөң. Каш чылдар ирүүнда Эйла-Хемге эки шынарлыг мал калкаларын турбаар. Малчынар бичи, чалык бажыңнарга чурттал турган болза, ам олар каалайдыр туттунган бажыңнарда орарлар. Сакмачиктерге тускай бажыңны сөгүлөөн. Улуг хойлар калкаларында каш хураганнар, төртүр болгон төрөө хойлар турар өрзөлдери тускайлаң.

— Эрткен чымын Кызыл-Дашта үш малчының бажыңны кымылааш, Сымында ийн бажыңны шылаан бис. Он беш бажыңныг калкаларын чартамыс. Мурчунда чангыс өрөң-даа турбаан Эй-Бажында 1000 баш хой кирер чок калканын, бир чуртала бажыңныг ажилдаа кырдывис. Ачаа чармедан тудуе материалдарын боттарымыс күжүсү-биле белеткең бис — деп, Кыргыз Херелович таймырлады. Ол каавда хойжу бургузуну бажыңны белкелес. Звенонун текча салымын ажилдары эрткен курун он ажыг текчаны чартакан.

Бо хунгерде тудуежучулар Тораалыгдан көжүрүп келең үш бажыңныг ханааларын тударын доозар чыгай берген. Юбилейиң бо чылдын баштайы айында ол бажыңнар ажилдаа дооза кирер. Тудуежучуларын кижилеги эрег, үрүмге ажилдар кымылаарга бо-ла тылгып келер болбайт. Эш Оолактын звенону үңкүрүнүгө септеле ажилдарын база чорудуп турар.

Тудуежучу звено организациястыгын турустукандан бээр бо хунгерге чедир үрүлчү ажилдап келең муракчы эитерин борга оңкалж айттары артык эсет. Ындыларга Доржак Чам-оол, Кыргыз Байлакай, Кыргыз Нор-бу, Аракча Анай-оол олар хамааржыр. Бо эитер хүн нормазын үрүлчү 140—150 худундан кудраттай келең болгаш ишти ажилдын бадуржучулугуң төлөткү салымшкын кыраган. Бо хунгерде тудуежучу звенонун ажилдарын тус-тус кылдыр үстүп алгаш, боттарынын аразында чырыштыг ажилдап, даамган ажилын хуусаа бетинде күөседир сорулгалыг.

— Бистин звено Совет эрге-чагырганың чартык чус чымын чедикшикни уткуур талазы-биле Топ Кокиеттин докталымын улуг өөрүшкү-биле дөткүн, улуг байыраалаа эки сөңүсү ужуержыр сорулгалыг салган. Бо чылдын төңүзүгө чедир бүгү планын оладалдырышты мылаан бадурдур амыр дөш, бар аралдарынысты, күжүзүстү ажилдаар бис — деп, тудуежучу звенонун үдүртүкчү Кыргыз Херелович Оолак чуталаштын.

М. КИРЛИГ-КАРА.

Колхозчуларның негелделери

Бөдөшин ажил-ишчилеринин культуруг амьдылар хандырыгына кылдың негелден билдир талазы-биле чер-терде партия, совет организациялары улуг ажилдарын кымыл чорудар. Индыг турбуже, бистин Тожу районда «Май 1» колхозта партия комитетин (секретары эш Тамың-Өрүн), Ий көдө Совети (даргазы эш Седенев) чоңуң культуруг амьдыларын экижидер талазы-биле хемчеглерин чедир чоруттайн турар.

Чайгаар бүткен Ий хеминиң чутайгы үдө чымыг, мычанаг бистер, колхозчулар чунар бажың тургунга аңаа-лаа иштин алып бис.

Кыжын канчаары? Маңаа харымылаары: колхозта чунар бажыңның септелген үш чыл иштинде кылбаан, шала алаан, дооразын чымылдаан, бугураган солгаларын пөстөр-биле дүй иткелен каанында шала кыры доштам берген, мычанагаш аңаа чунарынын аргазы берге. Чунар бажында сүг индир дошкаар, чунар таз болгон котал, хымын чедикшес. Чамдыкта отулар мыш белин чок болур, ийн чыл иштинде чутайлатымыан.

Чунар бажын ажилдакчыларын ажилга мергежиниң ажилдадыр каанан чок, оларын барык-ла ай са-

мында солуп турар, чунар бажыңны ажилдаар хүнери билинмес. Чаа кирген ажилдакчылар ажилды негелдеге чедир чоруттайн турары—ажылың үг-шын эки билинбес. Моңг ужурунда бистин колхозчулар болгон албан-хаакчылар неделяга хамаан чок, бир ай иштинде чунар бажыңга кирбес таварылгалар болар.

Ол шыкшаа бир четпес чүве болза суурда электри станциязынын ажилдавайн турары-дыр. Барык чыл чымын хире үдө чымык кылпаны. Өренил-даа турарларга, артең-кеңең солуп, сеткүлдер нөмчүтүр дөш кижилерге-даа дыка-ла шаптыкты чү-

араз сөөрткен машиналар чайганан саында-ла эдөөн тарааны төсигилер. Ам оң хаваанар чымыл чорутуру ол болбас ийликке. Чымыл таварылгалы күс саында көрүп болур).

Бо оруктап «Чыраа-Бажи» совхозтук удуруткучулары хой катап эрткен. Ол хиренинде-ле орукту септеле-риче та чүге кичээлтиң салбас чүве ийик.

Бо оруктап «Чыраа-Бажи» совхозтук удуруткучулары хой катап эрткен. Ол хиренинде-ле орукту септеле-риче та чүге кичээлтиң салбас чүве ийик.

К. НАРА-САЛ.

С. САЯНА.

ОРУКТАРНЫ АШТАП АРЫГЛААР

«Чыраа-Бажи-биле Чыраагы аразынын оруу багай». Бо сөөстери бо-ла дымнап болур. Шынап-ла ол аразында бичи аян-чорутган кылдыптаал.

Чыраа-Бажиндан үнүпкен чер ортузу четкелек чорунда мурнуарда «көк дээр» көстүп келир. Ол Көк-Тал деп чер. Кускоор борга сугатчылар ажилдап турган. Ам мында хамык девискоор доштаган. Халаан орук база дош-биле шыптыган. Чазын дош эрирге бо чер-биле машина манжары бергедээр болгай.

Оон 300 метр хире иран олурунар-да селерни үрелген көвүрүг маңап чыгар.

Машинага олурупкаш ам-на дүшпейн таптыг орукту чедер дир деп болдынар бээр? Чок. Бир километр кире эрткен чалаачы база машинаын доктадылар. Ол селерге дилээниң көөр. Ам канчаар, дүжер асаар. Мурнуарда база-ла үрелик көвүртүг. Ол-ла чорун ора орук дугарга шуушкан хаваанарын көөр силер. Чүнү канчал, кайын келген хаваанарыл ол? Орук багай, оңгуд-чигил.

К. НАРА-САЛ.

С. САЯНА.

Чаа хеп дег арыг

Ажылыч чоңга бараан болуп турар амьдылар хандырыла черлери эвөөс. Оларнын чугулазынын бирээзи—чоңун хевин чуур чер болур. Кызылдың хеп чуур чери организациястыгын турустурунга-ла үр өвөө үе эрткен. Ынчалда-даа ол үеңд иштинде оң ажилдакчылары республика наймысаларын чуртакчыларыга бараан болуп, оларнын хой хевин чуп бергенер.

Хевин тускай черге дужаан берген, аңаа чугудурун алыры кижиге ажылыгы бе? Иштин база даштыкы-даа хевин боттары чуп четтикпес, ажылы чай чок чеп чуур машина чок, аам дөш чок кижилер хевин аңаа экелгенге, чугудурун алыры көчүрү ажилдакчы, харын чугула оларда-ла эвөө, өскө-даа бүгү кижилерге оон ажылы үе. Хевин орта дужаан кааш, чугудурун аар чорук кижилерге хостуу үени хөбүнү бээр. Хоорайнын турттакчылары бажың ажилдаан артыкман алган ол хостуу шаптарынын иштинде хөй-интинин ажылында киржир, ном, солун көчүртү, чогадыкчы ажил кылмыр, шин, кино, концерт көрүп дымнаптыр, күш-културжу база спортчу хемчеглерин көөр, аңаа киржир аргалык болуп турарлар.

Бир өвөө чугудурун хеп хой болуп, хеп чуур черге чедирин бергедей берзе канчаары? Ынчаа телефоннуң тудазын көдүргөш, 29—08 дугаарге долаантарга, хеп алыр тускай машина үр-даа болбаанда маңап келир.

Хоорайнын хеп чуур черинин хирин хеп хуваалды алып өрзөдө. Ажык хүнүнүң бүгү дургусуна оон кижилер ирээс. Чамдыктары хевин дүжаанаш чорунтарга, дараалдыкчылар дужаан турар. Аңаа чедир келген үш кижилер бирээниңе чоокшудан келген айтыдыг.

— Силер хевинерин маңаа үрден дүжаан келген силер бе?

— Бо чер тургуеунанынын баштайгы хүнеринден эгелен хевин маңаа чугудурун ап келдир. Дыка-ла таарымчалыг чер бо. Хирин хепти дүжаан кааш, оон каш хонганда аи алыр, арыг чагаайым кандыг дээр.

— Кожаларыңардан хой кижиле маңаа хевин чугудурун ап турар бе?

ЧУРУКТА: хеп бажыкчымы М. Тонкик.

— Бистин кожаларымыс колдуу-ла хирин хевин бээр сөөртүп турар. Ынчалда-даа машиналыг кижилер база бар-ла. Олар бевин чамдыкта бээр маңаажыр бадурлар ийин.

Улустуң чутуазын дымнап турарга, хеп чуур черин ажымын чон биле берген илден. Ол чер хоорай чурт г а к ч а л а р ы н ы

хевин-биле чергелештер ооредика черлеринин, рестораннын, столоваларын парикмахер-скаларнын, азычылар бажыңнарын база өскө-даа организацияларнын чыгыш хуваал ап турар. Ажылың шапкычаанын база хуваал ап турар чыгышны өскөн хеп чуур черин мастери Анна Владимировна Сайгытала мынчаар чуталаш:

— Эрткен чылдын декабрда бис бөлүк чыгылдан аягыда, чүгө тус-тус хевинерин алырга, план буувар 4 тонна хевин чуур турган бис. Чонун чымыл ол үдө көвөдөй берген. Коллективтин бадуржучу ажилдаанын түнеленде келген чыгыш дозу күөсеттиле. Чутган хевинне 2,5 тонна болган.

— Ол хире хой хевин үзүска үзөрдө, канчал аңгалап алыр силер созужа бербес ирги бе?— деп сонугурдым.

— Ийе. Беш чылдын ийги чымында кылган бир чаа чүдүвүстү сагымайып барган-дыр мен, көр. Чымы экелген кижилер ол хевинерге тускай дугаарын инеди хевинер-биле даараар ийикке марганцовка-биле бикирп турду. Ынчанмакка хеп чиде бээр болгай. Хевин-биле даараарга, хой үе чарматтагылар турган. Улуу аңаа чымылдааннан, хеп дүжааннап бужураштыр-даа турган. Марганцовка-биле бикирп каарга, хепке боражым чаттама болар. Ам индыг эвөө, тускай парлаан дугаар белеткедип алган бис. Арыг хевин ол дугаар барымадалан мылар.

Дүжаан хеп аңаа, эжелдене-биле чедир алган түнүн санавааска, чүгө 3 хонар. Ынчан ол чүдүдүгүн белең гуарар. Арыг кылдыр чугуган, кылдыр беккан хевин машина-биле чедиртп алыр. Хеп чуур черин өрзөлдери хой, бодуңу херөөн беш саалаам деп билдир ажилдар кижилер мында ажилдап, чоңуң чыгыш күөседип турар.

ЧУРУКТА: «Калавдр» деп агрегатта Л. Мышкина биле Г. Горбачева (оң талада).

Хирин хевин чуур өрзөдө. Хеп чуур күштүг машиналарын мыда тургускан. Ол машиналарда ажилдап турар мастери Анна Кузнецова биле Валентина Вострикова биле шараан хой хевин экелген, оларын машиналарже бөлү-биле кирип оңкалылар. Машиналар долаанын эгелээр. Бир машинага-ла 50 кг кургаг бээр, оон бичелеринге 25 кг кирер. Хевин чуур салбырын ажилдакчылар бо чылдын январь 1-ден эгелен эвөөгө саында-ла 550 кг хевин чуур турар аларгаанар. Чугудунан хеп оон чоруткан, кургадыр болгон кылдыр базар «калавдр» деп агрегатка келир. Любовь Мышкина биле Галина Горбачевага ажилдыр холдары ол агрегатта

бидилдиг башкарышаан, белең болгон хевин чыккай салып турганар. Ол агрегат чеди шах иштинде 330 кг хевин кургатпаш базар.

Ак чоорганнар, хөвөңгүн чоорганнар карттары, халааттар, сөңгалар постери дөш өскө-даа ол чергелен дөрт даарагы чүдүлдерин өскө машинада кургадыр базып турар. Оң башкарыкчымы Аннада Журавкова, Хал-биле ба-зын турар ажилдакчылар база бар. Валентина Александровна Бардина хеп чуур черин дүжулаа ажилдакчыларын бирөөн, Белеткингин бүгү хеп оон холдуңга келир. Ынчан ол дугаар барымадалап, четти аңгылай салып эгелээр. Ол черин ажымы хүн бүрү соксаал чокка мычар

үргүзүлөп турар. Хевин дүжаанан кижилер оозун алып дөш база-ла үзүк чокка экон турарлар.

— Хевинерин чуп каанымые кандыг-дыр, сеткилдерге тааржыр мышкан бе? деп, мастер олардан айттырарга:

— Хирин хевин дүжаанан кижиге болгай мен. Чутган, бажы каанынар кайгамчык-ла арыг-дыр. Чоорганнар ак сар-ла-дыр. Силернин ажилдыр кижилерингерге четтирдилең. Дараагында база чымы кымыл чедир көөр бис—деп харымыларлар.

Хеп чуур черин коллектив чоңга мычар бараан болуп турар. М. СУГЕ-МААДЫР. Авторнуң фотолары.

Саналдар, сүмелер

Аржаан көдө Советтин удуруткучуларында ажил-агыйлар эртен чымын дээр өөрүштүгүг болгон. Бо чутула ажил-терекке улугеринг, боттарынын биче эвөөс улуг-хуузуң кириген малчынар, таражылар болгон механизматорлар хөй илерөөн.

Тудуу талазы-биле: Чылаовкада 6, Малюновкада 4 чуртала бажыңнарын, «Өкө» совхозтук төлүдө чаа столовалың, 2 чуртала бажыңны кылган. «Хадим» колхозта бо талазы-биле база чамдык ажилдар кылдыган.

Материалдык байлыгын тургузукчулары кижилер дугайында четпес сагыш салып турары Аржаан көдө Советтин сессия-зынга илерөөн. Малюновка, Баян-Кол иштин черлерде малчынарга кино, концерт үр үелерде болбайт, почта тардылганы үзүктөп турар. «Хадим» колхозтук болгон «Өкө» совхозтук участоттарында медицина ажилдакчылары хаяа баргылар, бригадалары, малчынарга эртиникини организациясын турар.

Л. ОЮН.

Бир-Хем район.

Клуб болгон библиотекка, школа болгон кадык камгалап албан черлеринин ажилын тамаарышкан көдө Совет боттуг удуруткучу күзүңгүн. Улуу-Хем районда «Күш-ажылың хостуу» база Жданов аттыг колхозтарда бо талазы-биле чамдык ийн чүдүлдер бар-даа болза, четпестер хөй. Торгалыг көдө Советтин сессия-зынга бо айттырганды шылгымын нөдүрүп тургавы таварылга эвөөс.

Эйли-Хемин болгон Чодураунык эмгелек пункттарымың кышка белгилең, маңагы септелеген четпес болган. Ийн-Талада библиотеканың оттулар мыкы чок. Торгалыг көдө Советтин ажилдакчылары ишле ажилыңче кичээлтиң сабын илеңет.

Клуб, библиотека, медпункт черлеринге чыраадыр хөрдөтин Торгалыг көдө Совет иштин ажилдавайн турар. Чонун бо талазы-биле негелдең чөптү.

Я. ДОРЖУ.

Берт-Дагда аял-сатың ажилы мурункууздан нөсү экелжөө. Кышка белгилең оңи: септеле-эни өй-шаванда хынамчалыг организацияларын, оттулар мыкы четчир, ам-даа 300 кубометр ажалыг мыш бар. Ясли-салдың дерлетиң көрүштүг, кижизинде ажилың база эки тургускан. Бо талазы-биле эргелекти Чооду Куура-майыңк организациячы ажилын мактаары чөптүг.

Моң-биле кадым Берт-Даг көдө Советтин удуруткучуларында Усту-Шываз болгон Орту-Шываз амьшколаарын одалга мыкы ам үстү турары дүвүрөңгүн. Ол шыкшаа Берт-Дагда эмгелек пункттууңун, клубтуң, харылаа салбырың кышка белгилең четпес болганын, мыда маңагың четпес багай ажилын көдө Советтин сессиязынга шылгымы айттык.

Тывада Экзандей деп аттыг кижилердин черле алаан бари балдыгыр. Ол болза Иннокентий деп орус атты тыва аян-биле адамы болур.

Экзандей деп аттыг тывылганын дугайын болгаш ол атты тыва-арга хейу-биле артырар каан кижини силерге таныштырарын оралдажжы көрей.

Сибирге болгаш Тывага страа үген чижилер садыгы Сафьянов төрө-иниң ол дөрт харамг Иннокентий деп огул сымнайдан үндүргөн. Оң өскө өрөдиле черинге өрөрийн эргелин белин казаан. Кармы ашагытты коралдары-даа ледизин Гимназияга өрөрийн тургаш, революсту уткалыг солдуну редакторлааны дөш оуу оң үндүргөн чүве-дир.

Маң ат-сураамын мичап багырадып агадылган ол-дур, көчүт дора-ычкун!—дэп. Сафьянов ашаг дараан аларарты көргөш, огул-биле чугаалажар-даа хейи чок бофу, далаан сун каан саздымыче баштыкан.

Оон бээр алаан үе эрткен. Ашагытты огул, калдыг-даа кеземче көрбөз чүве ышкаш, демит-ле солдуну че хандыкчы, кезаадыр дүрү бижиттинин-де олдуар болган. Сафьянов огул болдуну хераан уламчылар коммерсант кылдып азырын күтөп чораша, ам бүтсеп, ол-дур деп болгаш, 1889 чылда Иннокентийни ыргак Тывада болдуну бир факториянычче садыгылар-биле кады чорудушкан. Ашага бара, оон багында революсту болдур эстип үн бээр оң деп Сафьянов ашаг мичаар болгаш, Мыгала-даа оон боладан дег ашк болган. Иннокентий Тывага чедип келгеш, харын мырнай оон-даа артык хостуг шөтөн болдаларга а-

лып агадын. Чүд дээрге чаа келген черинде каржы болгаш чыгып калган феодалдыг дарал тергийлеп турган. Хемчик ыччар чоруп тургаш,

1903 чылда Тывага поляк сөөк

Экзандей деп кымыл?

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

1918 чылдын чынында Иннокентий Сафьянов Тывага чүт эвес саставтыг үрдүк-биле кады келген. Россияны быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Феликс Кон деп өртем шинчелекчи кижик келген. Ол болза чүтге шинчелекчи эвес, харын шалдууртун революсту болган. 1900 чылдарын эргелинде Феликс Кон Минусинскиге тургаш, мичап шалдууртун Владимир Ильич Ленин-биле чок танышкан. Ол чер-туртту болгаш оон тоунуң сас-домаан болур.

Барыс бир чыл чартык үе иштикке олар кады түртүп, ажалдаанар. Бүтү делегейини революсту шинчелекчинин бир кески ажалдакчы-биле харылаа турганын Иннокентий Сафьяновту революсту хөнгүт болдурну түртүп-биле балдыктаан.

Иннокентий Сафьянов 1917 чылдын сентябрь айга партия келгичине кирген. Орус чуртуга болган Октябрь революцияны оон тургун турган идеяларынын шындык болгашын быжыктырып балдыктаан. Байларын болгаш капиталистерин чаарган дүжүргөн шөлдүде, Минусинскиге, Россияны өскө-даа черлеринге өткөш, контрреволюсту үбөзүн агадын. Минусинск хоорайнын ажалдакчыларын, тарачылар болгаш солдаттар Советтин ажалында идеялык киришпеша, Сафьянов контрреволюстуларга узур ажалдарын чорудуп келген.

Профессорнун чагалалары

Профессор Георгий Мигренко — шылгарангай совет математик, академик Михаил Лаврентьевич салым-чалангы өрөндүлөрүнүн бирөөсү. Ол Лаврентьевич үндүргөш-биле СССР-ини Эртемгер Академиянын математика институтунда докторантурын доокан, бодунуң башкымы-биле кады Сибирге чедип келген. Сибирини ашмак өртем төвүнде Гидродинамика институтун директорунун оралдакчы болган. Профессор Мигренко «Билэг» нитилязинин Новосибирск салбырын үндүртүп турар, хоорай Советиниң депутаты, чүс ажык өртем ажалдарын база чөрийн ажык ажалдакчыларын ол кылган.

Мигренконун өртемче оруу Одессаның фабрика-завод өрөндөлөгенин психология (амгы профтехучилище) эгелден. Ол үчен чыл мурунда болган, ол үени профессор казан-даа утайн чорур. Амняк килге өртемче оруту ол школа ажыган. Слесарыны мержелини чедип алат, заводна ажалдан турган. Оон соонда рабфакка өрөрийн кирген.

Ам Одессаның профтехучилищесинде 400 оолдар ажалдакчыны мержелин шилдеди ал турарар. «Ол оолдарын эки килдер болуруна көнүгүр-ла дуалалаан тур мен» деп, профессор бир-ле катап чугаалаан.

Өртемден болгаш оон амняк өндүктөрүн арамында чыл чылдарын чагалдакчыларын чоруп турар. Амняктынын салым-сеткини дүрдөйдүр турар хей-хей айтыргаларын дугайын профессор олар-биле чугаалажып турар чагалдаалар олдурулар ол-дур.

НОВОСИБИРСКИДЕН ОДЕССАМЭ

«Эртим өндүктөр, баулу кижин деп чүд дээрин айтырган болгай саадыр. Чүтүң-даа мурунда, тодргай согуламы кижини баулу кижин дээр. Баулу бодун-согулка бодун кижилдин, ол дөш демисежер, багай чагылардан, чайгаалар чоруктан уштууны чугула.

«Күш-ажык кылдып билгери — кижилерге баулу эртинде ол деп эрте бүтүндүгүн боор санап келген. Кижин бүтүрү бодунуң согуламы чедип алдыр дөш чүтүңдүгү болур ужурау. «Чүден эгелээр!» деп айтыртыга «ажылдарындын казан-даа ойталаас ужуруту» деп харылаар ийни мен, эртим өндүктөр.

«Хей ажалдар болдура, өг-бүлө түдүн шыдаас сен» дигип турарын амняктардан, алаңгыла кыстардан бо-ла дынап болур. Бот-боттарын билчир, кады ажалдан чорур кижилер сагыш-сеткил, күзел-чүтүл талаадык биле көчүтүр чок болур. Узустуң аас-кежин тургузары — чурталгада эң кол согулка. Бүгү-ле кижилерге аас-кежин. Эң хей кижилерин аас-кежинт болдурумы...

Кижин бүтүрү бодунуң амняктарында дөрт дүрүнү сагымы дээринге баулуур мен: согулка, паян, согуланы чедип азырын аргаам, ядыр. Согулга дугайын чугаалаан тура, биеңч амняктарыңны көчүдүр хем болга-биле деңгексөөр мен. Хей-ле адырлар, хемнер, хемчегештер ашаг катышкан турум, ол улам күштүг, терең апаар. Ол ышкаш тус-тус кижилерин күзел-чүтүлдери бүтү нитилядин күзел бооп каттыжар. Билчип бодунуң мурунуга согулка салып тура, көнүңү, чүрүңүң согуламың барымдалаар ужурау.

ОДЕССАДАН НОВОСИБИРСКИМЭ

«Эртим Георгий Сергеевич! Амняктарың бидик алдар-хөрийн дугайында силерини өрөндөр бисти дыка-ла холдөгүтү... Учпипеге ужурашканымың бээр ийн-ле ай эрткен-даа бола, силериниң сүмелеринерин саадыр көчүтү көнү апарган! Биеңч оолдар мала-ла кызып өрөрийн киргекен, Капанжик, Димко, Чернега техникта журналдарын сонуургал-биле нөмчүр болганнар. Чартык чылды түңдөлдө «ий» чок үнериниң өрүшкү-биле дынаштымыс, а «үштер» база бисте эгелээм...

ПЕТРОДВОРЕЦТЕН НОВОСИБИРСКИМЭ

Петродворец кайын тытып келген деп? Бизда школа-интернаттың өрөндөкчилер профессоруну радиога чугаамын дынашап, чагалар бижилгелен. Одессадан келген чагалар дег, ша-ла мыды уткалыг чагалдары уруглар бижилген. Профессор оларга харымылаан. Удаваанда Даша Федоровадан чага келген: «Астроном бодун күзелдиг мен. Чүтге күзөрүңден агыда, ажалдарың чугула» деп болгай силер. Эртем тергенин-ле солдун-дур! Чеже-чеже тымызактар, чачыктар бар дээр! Ону чедип алдыр деп бийге шилтерилген. Ол бүтүрү бидеңи чоралымны бодун көрүмө, мыгалакчылар дур. Школа номнарында бижитпимизин чүдүлдери биле алдыр көчүтү согу-дур.

«Чүтү эки өрөндөкчө сөз» деп чамдык өрөндөкчелерден айтырарга, мержектэ чогула деп чылдагааннар. Эки өрөндөкчө, чүтге «үшкө, дөргөк» боралың чоралымны аж кайгар мөл. Эки өрөндөкчө бодун кижин-дир сен, мичаала-даа чалаан дур сен» — деп каасе башкымы мөлө бо-ла чугаалаан. Моон солгар черле чалагарас мен, Георгий Сергеевич! Билчип апаарды... Силер меня дегип, дуалдадынар, Георгий Сергеевич... Биеңч чокк өндүңүң, байырмаң, Даша Федорова.

ОДЕССАДАН НОВОСИБИРСКИМЭ

Эртим Георгий Сергеевич! Силериниң биле найырамымы бисте өг-бүдөсө узур өөрүшкүңү эгелден. Нитиляде ажалың чүдүлдери хөйүп кылдыраар-дир бие. Силериниң сүмелеринер бисте дуалал турар. Биеңч огулуру Сергеа бүтүндүгүде эйн ажалдан тур. Онуу кластык баа дооуш алган, университетке кирерине белеткенин эгелден. Ол ам эки орукче кирген. Амняктарын били оруун тып алмынга ашаг силер дуалдадынар. Ол дөшү узун-биле четтирдиле. Биеңч база бир огулуру Лева бо-ла профтехучилищеге кирип алган «Профессор Мигренко боду аша өрөндөкчө түгүл деп, Лева чоргалар-биле чугаалаан. Силер — бистең шүттүңүстүн эртим өндүңүңүң силер, Дмитришуктарың өг-бүдөсөң. Николай МЕЯСК, ПМА-ны корреспондентизи.

ДАШТЫКЫДА Вьетнамның улузу тиилээр!

Чогаадкычы ужуражышкынар

СОФИЯ. (СЭТА). ВЛКСМ ТК-нын чалаанын өзугаар Амняктарның Димитровчу коммунистг эвилелинин ТК-нын төлөөлери Совет Эвилеличче үнүпкен. Төлөөлериң составында — уран чүүдүн болгаш литературанын амняк ажалдакчылары бар. Олар совет интеллигенциянын амняк төлөөлекчилери биле чогаадкычы ужуражышкынын кылыр. Ужуражышкынаарнын киржикчилери Октябрьни социалистг Улуг революциянын 50 чыл оюнун байырламы-биле холбагыр кады чорудар хемчегелерни чугаалажып көөр.

Совет специалистерниң дузаламчызы

АЛЖИР. (СЭТА). Совет специалистерниң национал улестүрүн көгүдөр, специалистерниң национал техникта килдерин белектер талаа-биле улуг дузаламчызы Узус Демократг Алжир Республикага көргүзүп турар. Чоюкта чаа алжир организацилалар биле «Техноспорт» совет даштыкы садыг каттыжышкынын арамында керелин чарган. Ол керелин өзугаар нефтини болгаш газды транспорттар талаа-биле национал нитилядин хемчөлөгич ажалдар нефть болгаш газ улестүрүнүн хей бөдүк совет специалистери Алжирге чортур деп турар.

Солун чүүлдер

Бистең чуртуксука чүткө каама мичаамын иштанде 190 тонна бензин рудамын, 265 тонна нефтини бурдуру турдуру турар. Бомбариректин бүү кижилери 60 октябрың иштанде 4000 тонна аш-чечки чип база 29 муң килолитр сүсүн айлаан ижил турар. Бир мичаамын дүңдүңдө делдөйтүр 3000 тонна камур даштык кылыр, 7000 тонна шөйүк болгаш харын чык эгелдирер, 4600 шидтерге кылыр турар. Сураамың амны шүлдүк Джон Павел Гордон Байрон көчүрүгелме кижин чорал. 1810 чылдын майда ол 7,5 километр гелчегиди, дүрген ажалымы Дарданел өдүңү көчүрү дүрген гелчеге келген. Ол мичаам Байрон бодун-де бергелерин гелчеге, өрес шүлдүрү эжиндирин чораша Малак Азияны чөвү галакк эрмилтеринге четкен. Сураамың чоюмун Л. Н. Толстой чедип гөр найымы турар билин көнжикке маңнаар марадылалар киркир. Ясел Польшага келген амняктар-биле кады чаржып, эки түңдөлдө чедип ал турган. 1896 чылда Лея Толстой 60 галмы тургаша, Москвадан турар чедир 200 километр гелчегиди чедип 6 гун дүңдүрүлгө кады кылган эртен. Оон союнда Ясел Польшадан кады уюш, Калугага багы чоруп турган. Бүү делдөйтүр Амняктар өрес эгелчеге-биле амняктар П. П. Павло амбиралымны сөзүгү марадылалар чедир-ле бал каларымың оюнуңуз узур хандыкшымың чорал.

Ужуражышкы

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамда америк алчын Лодж чоокку үеде Сайгонче эеп келгириниң мурнуу чарында президент Джонсон-биле ужурашкан. Эчтин Вьетнамда дайының бүтү айтыргаларының ийни тайыбырны АКШ-тың президентинге киргизген.

Президент-биле ужурашкан соонда Лодж Мурнуу Вьетнамда партизаннар-биле демиселдин бергезин корреспондентилер-биле беседазын хомудан турган. Ол фронтта америк шеритлер улуг бергелерни тагарып турарын Лодж билгенин.

Телевидение

ЯНВАРЬ 14, СҮББОТАДА Телевизион программаны — 15.57. «Бистең өндүктөрүн эгелдирер» — 19.27. Бистең карааларымы — 20.10. «Оптимистг трагедия» — урал-чечен япы — 20.15 шакарда. «НАПЫРАЛ»: Уругларга дириг-чурунтар 10.30. «Шил республика» 12. 2. 4. 5.55. 7.50. 9.50 шакарда. «КАА-ХЕМ»: «Черин нуулар» 10. «Чидиг кызыл парустар» 3. «Рөиң болгаш оон аны-дуңмалары» (1-ги, 2-ги сериялары) 5.15. 8.30 шакарда. «НИСЕН»: «Чажыт ортула» 10.30. 2.40. «Шантеилериниң кадымы» 12.30. 4.40 6.40. 8.40 шакарда. «ВОСТОК»: «Нышын эртен» 3. 4.50. 6.40. 8.30 шакарда.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХӨГЖУМ-ШИИ ТЕАТРЫНГА

Январь 14, 15-те А. ОСТРОВСКИНИН «БҮРҮҮЗҮ ЧОКТА БҮРҮҮДААННАР» деп шылап шер. Шып хуңдус 12 шахта, кеже 7 шапта эгелээр. Касса 10 шаптан эгелен ажалдар. Коллективтиң чагыларын хуңдөп ал турар.

КИНО

ЯНВАРЬ 14-ТЕ «НАПЫРАЛ»: Уругларга дириг-чурунтар 10.30. «Шил республика» 12. 2. 4. 5.55. 7.50. 9.50 шакарда. «КАА-ХЕМ»: «Черин нуулар» 10. «Чидиг кызыл парустар» 3. «Рөиң болгаш оон аны-дуңмалары» (1-ги, 2-ги сериялары) 5.15. 8.30 шакарда. «НИСЕН»: «Чажыт ортула» 10.30. 2.40. «Шантеилериниң кадымы» 12.30. 4.40 6.40. 8.40 шакарда. «ВОСТОК»: «Нышын эртен» 3. 4.50. 6.40. 8.30 шакарда.

Вьетнам Демократг Республиканың чурттакчылары америк аэрбечилерден бодунуң төрөң чуртун камгалаарыңа долу шиттиренин даңгырап турар. ВИА—СЭТА-ның фотозу.

Агрессорларның чидири

ХАНОЙ. (СЭТА). 1961 ЧЫЛДАН 1966 ЧЫЛГА ЧЕДИР УЕНИН ИШТИНДЕ МУР-НУУ ВЬЕТНАМГА АМЕРИК БОЛГАШ ЧАЛ-ЧА ШЕРИГЛЕРНИН ЧИДИРИНИН ДУГАЙЫНДА ДЫҢНАДЫҢЫ ХОСТАЛГА АГЕНТИЛЕРИ ТАРАТКАН. ВИА агентиледиң дамычканы ол дыңнадында чугаалап турары болза 1966 чылда Мурнуу Вьетнамның Хосталга армиязының дайыңчылары болгаш чоң дайыңчыны 370.000 солдаттарын болгаш офицерлерин чыскаалдан үндүргөн, оон иштинде 108.000 американнар бар. 1961 ЧЫЛДАН 1966 ЧЫЛГА ЧЕДИР — АЛДЫ ЧЫЛ ДҮРГУЗУНДА МУРНУУ ВЬЕТНАМНЫН ПАТРИОТТАРЫ 130.597 АМЕРИК СОЛДАТТАРНЫ БОЛГАШ ОФИЦЕРЛЕРНИ ЧЫСКААЛДАН ҮНДҮРГЕН.

Англы ыттар Мурнуу Вьетнамда

НЬЮ-ДОРК. (СЭТА). Англия өрөткөч ыттары Мурнуу Вьетнамче чорудары-биле белектер турар. Ол мурту патриоттары истеп сүрүп, тудуп алдыр талаа-биле америк солдаттарга дузалар ужурут. Ол дугайын дынаштылаан. ЮПИ агентиледиң корреспондентизи мунуң чыккычты көргүзүп турар: америк шерит албанын шыргай шитинге дайып чорудулаарын чорударыга ажаллар кылдыр ыттарны чадыктырып өрөрийн Кота-Нигиде (Мурнуу Малайя) англи школада каш-каш айлар иштинде чорудуп турар.